

Risikofylt lek i naturen

Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?

Iver Andreas Selboe
[Kandidatnummer: 604]

Bacheloroppgave
[BNBAC3900]

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Problemstilling	3
2. Teori	4
2.1. Risikofylt lek	4
2.2. Risikomestring og mestringsfølelse	6
2.3. Naturen som arena for risikofylt lek.....	7
2.4. Personalrollen.....	8
2.5. Foreldresamarbeid	9
3. Metodedel	11
3.1. Valg av metode.....	12
3.2. Valg av informanter.....	12
3.3. Kvalitativt intervju	13
3.4. Etikk	14
3.5. Metodekritikk og feilkilder.....	15
4. Funn	16
4.1. Barnehagelærer Lise.....	16
4.2. Pedagogisk leder Kari	19
5. Drøfting	21
5.1. Ulemper og utfordringer ved risikofylt lek i naturen	22
5.2. Fordeler og muligheter ved risikofylt lek i naturen	24
5.3. Personalet som tilrettelegger	26
5.4. Foreldre og foresatte som tilretteleggere	27
6. Oppsummering og avslutning	28
7. Litteraturliste	30
8. Vedlegg	33
8.1. Vedlegg 1: Intervjuguide.....	33
8.2. Vedlegg 2: Analyseguide	35
8.3. Informasjons- og samtykkeskjema.....	38

1. Innledning

Risikofylt lek er noe som har vært et diskusjonsemne lenge. Ordet kan lyde forskjellige hos ulike personer, og det er et tema som vil kunne drøftes i lang tid når man først er i gang. Begrep som «det å sy bomullspuster under armene på barna» og «sikkerhetskysteri» har kommet mer frem blant både foreldre og barnehageansatte, og hos mange har dette «sikkerhetskysteriet» satt flere grenser for hva barna får lov til å gjøre i den frie og naturlige leken. Som et lite barn på starten av 2000-tallet kan jeg selv huske den gleden jeg fant ved å trosse litt grenser i leken, og utfordre meg selv for å finne mestringsgleden jeg strebet etter, gjerne ved å utføre risikofylt lek i naturen. Eksempler kunne være å klatre i trær, spikke eller det å leke ved en spennende bekk. Denne bekken kunne by på undring, lek og læring, noe som virket veldig interessant tross foreldrenes tanker. Lite visste jeg da at disse tankene foreldrene hadde kunne være en slags frykt for at noe kunne gå galt, og ikke før i de siste tre årene på DMMH har jeg virkelig fått reflektert over dette.

Rammeplanen for barnehagen skriver blant annet at barna skal oppleve et stimulerende miljø i barnehagen som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre, og det blir også konkret nevnt at barna skal oppleve å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer både inne og ute (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.18 og s.31). Alt dette henger sammen. Men noe som kan være vanskelig er å gjøre dette til det beste for absolutt alle, samtidig som at det kan oppstå ukontrollerte og farlige situasjoner. Dette er en av grunnene til at jeg ønsker å basere denne oppgaven på den risikofylte leken i naturen, siden det både kan oppstå utfordringer og muligheter.

1.1. Problemstilling

Gjennom egne erfaringer i oppveksten og i praksis gjennom barnehagelærerutdanningen har jeg landet på at risikofylt lek i naturen er noe som engasjerer meg, samtidig som at jeg mener det trengs mer drøfting rundt temaet og flere innblikk fra de som faktisk jobber med barn. Dette er spesielt relevant for de eldste i barnehagen, da jeg mener at disse barna får utfolde seg på et større nivå innen risikofylt lek. Da ble det naturlig for meg å se på både utfordringer og muligheter av risikofylt lek i naturen. Problemstillingen ble derfor:

Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?

2. Teori

Denne delen av oppgaven kommer relevant faglitteratur til å bli presentert i form av ulike underkapittel, for å gjøre det enklere å besvare problemstillingen. Fagstoffet og teoriene omhandler risikofylt lek generelt i barnehagen, men det er også veldig relevant for naturen som arena. I denne delen vil jeg starte med å skrive om hva risikofylt lek innebærer, hvor Ellen Beate Sandseter sin teori om risikofylt lek vil være mest sentral. De fleste teorier viser til at risikofylt lek har mange positive sider, og ikke så mange negative, så i teoridelen velger jeg derfor å belyse risikofylt lek på en positiv måte. I drøftingsdelen vil derimot ulempene og utfordringene komme mer frem, da dette er et svært drøftbart tema.

Når jeg skriver om de positive sidene ved den risikofylte leken i denne delen, er det vesentlig å skrive om risikomestring. Jeg vil også skrive om naturen som arena for risikofylt lek for å svare best mulig på problemstillingen. Videre kommer en del om barnerollen og deres del i den risikofylte leken, siden det som regel er barna som tar i bruk omgivelsene og setter i gang leken selv. Likevel er det ikke alle barn som gjør det og det er ikke alltid det skjer av seg selv, så derfor vil de to siste underkapittelet handle om personalrollen og samarbeidet med foreldre.

2.1. Risikofylt lek

Når det gjelder risikofylt lek i barnehagen, så er Ellen Beate Sandseter en av de mest kjente forfatterne og forskerne i Norge innenfor risikofylt lek. Hun skriver mye om den risikofylte leken og betydningen av det, og som jeg tidligere nevnte er det hennes definisjon av risikofylt lek som vil være den mest sentrale teorien i denne teksten. Sandseter (2014, s.14) definerer den risikofylte leken som en spennende og utfordrende lek som involverer usikkerhet og risiko for fysisk skade, og at denne leken som oftest skjer ute i barnas frie lek, noe det er mye av i naturen ved områder som for eksempel ikke har et fysisk avgrenset område. For å tydeliggjøre temaet ønsker jeg å sitere Sandseters seks kategorier som beskriver den risikofylte leken som barna bruker og engasjerer seg i. Gjennom forskning som observasjoner

og intervjuer med voksne og barn har Sandseter kommet frem til disse seks kategoriene som den risikofylte leken kan deles inn i:

1. *Lek i stor høyde* – Dette innebærer lek hvor barna kan falle ned og skade seg.
Eksempler: Klatring i trær, klatring på snøhauger, balansering i høyden o.l..
2. *Lek med stor fart* – Det handler om lek med høyt tempo og ukontrollert fart der barna kan treffe objekter eller andre mennesker.
Eksempler: Sykling, springing, aking eller det å disse o.l..
3. *Lek med farlige redskaper* – Her kan barna skade seg med redskaper som brukes til aktiviteter.
Eksempler: Kniv, øks, sag, hammer og tau o.l..
4. *Lek ved farlige steder eller elementer* – Det kan være lek hvor det er en risiko for å falle inni eller ned i noe.
Eksempler: Bål, vann, stup eller klipper o.l..
5. *Kamp- og slåssleker* – Her er det ekstra fare for å skade hverandre.
Eksempler: Fekting med pinner eller boltrelek som bryting og slåssing o.l..
6. *Lek hvor barn kan gå seg bort eller forsvinne* – Det innebærer lek hvor det er lite oversiktlig og mangel på oppsyn.
Eksempler: Tur i skogområdet, gjemsel eller andre frie leker o.l. (Sandseter, 2007a).

I hvilken grad barna selv opplever den risikofylte leken som interessant, spennende og utfordrende varierer fra barn til barn og hvordan utfallet av leken blir. Barna prøver gjennom dette nye ting og bryter sine egne grenser, og det er tydelig gjennom teori og egen erfaring at dette er noe mange av barna er gode på å oppsøke. Vygotskij (i Sandseter, 2013a, s.57) forklarer at barna søker utfordringer som ligger innenfor et potensielt mestringsnivå, og som regel er de «ett hode høyere og litt eldre» enn det barnet egentlig er i slike situasjoner.

I *Rammeplanen for barnehagen* blir også risikofylt lek nevnt som et konkret mål som barnehagen skal oppfylle. «Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige

utfordringer» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.31). Tidligere var ikke risikofylt lek nevnt konkret, og det viser til at nyere forskning og et sterkt fokus på det har vist hvor viktig risikofylt lek er for barnas utvikling. Spesielt når det gjelder mestring, noe som den kommende delen handler om.

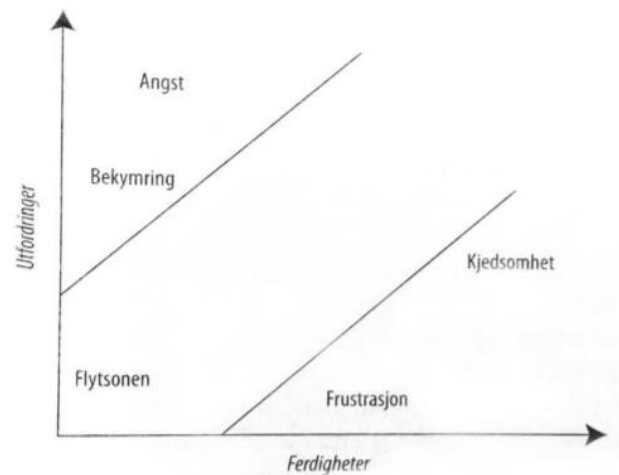
2.2. Risikomestring og mestringsfølelse

Risikomestring er en veldig god grunn til å la barna holde på med risikofylt lek. Sandseter (2013a, s.58) forklarer begrepet *risikomestring* som da barna lærer å kjenne egne muligheter og utfordringer gjennom risikofylt lek. Barna opplever det å gjenkjenne risiko, og utvikler seg slik at de ved en senere anledning skjønner at de må bevege seg annerledes eller lignende for å hindre at de skader seg, hvis de eventuelt skadet seg første gangen de prøvde (Osnes mfl., 2020, s.156). De bygger dermed opp en kompetanse om hvilke utfordringer og risikoer de kan prøve seg på, eller burde holde seg unna. Marit Boyesen (1997) har forsket om dette og fastslår at barna tar med seg disse erfaringene videre i livet, og at de kan takle risikosituasjoner i fremtiden bedre hvis barna får oppleve risikofylt lek i ung alder. Dermed vil kognitive og koordinative egenskaper, motorikk og sosiale egenskaper utvikle seg og barna kan få bedre forutsetninger videre i livet.

Ifølge Sandseter (2013b, s.181) så vil risikoleken kun regnes som positivt dersom barna opplever mestringen i møte med den. Derfor velger jeg i denne delen å ta opp dette med mestringsfølelsen, siden det kan være et resultat av den risikofylte leken. Mestringsfølelsen kommer når man behersker noe, og er en positiv følelse å kjenne på. Jensen og Osnes (2009, s.122) skriver at mestringsfølelsen henger sammen med vår selvoppfatning, og at mestringsfølelsen er knyttet til personligheten. Dette er viktig for å føle seg bra, og er en sterk faktor for utviklingen av et barn.

En annen teoretiker med navn Csikszentmihalyi (1990) har gjennom sin flytsonemodell bidratt til å gjøre det enklere å forstå hvordan mestringsfølelsen oppstår. Flytsonemodellen

viser kort forklart sammenhengen mellom barnets utfordringer og ferdigheter (Fasting, 2017, s.33). På *figur 1* ser man at ting kan bli for kjedelig og man kan bli frustrert hvis det blir for lite utfordringer i forhold til det barnet mestrer. Dersom utfordringen blir for stor, kan barnet bli bekymret og utvikle angst og frykt. Flytsonen er den perfekte kombinasjonen av de ferdighetene barna har og utfordringene de møter på, altså et sted mellom kjedsomhet og bekymring. Når barna får muligheten og selv føler seg klar vil de gradvis prøve seg på utfordringer de tror de klarer, og dermed danne nye ferdigheter og kunnskaper innen den risikofylte leken. I den risikofylte leken kan vi si at barna kan ligge og vippe mellom glede og spenning på den ene siden, og angst og frykt for å for eksempel skade seg på den andre siden. Dette vil ifølge Sandseter (2013a, s. 57) skape en kriblende følelse for barna, og det kan være motiverende å fortsette med det. Naturen er ifølge Nordahl og Misund (2009) en god arena som byr på uendelige utfordringer som kan gi mestringsfølelser, noe som fører oss over til neste del i teksten.

Figur 1: Flytsonemodellen til Csikszentmihalyi (Gotvassli, 2019, s.60)

2.3. Naturen som arena for risikofylt lek

Naturen er en arena hvor risikofylt lek kan oppstå i den frie leken. Neegaard (2013, s.81) skriver at aktivitet i natur gjør at barn får muligheten til å lære, oppleve og erfare verden med kroppen, og at barn kan utfordres både sosialt, mentalt og fysisk gjennom de mulighetene og utfordringene naturen har å by på. I det norske samfunnet og i den norske kulturen har uteleken lenge vært verdsatt høyt, spesielt hos barn. Rammeplanen for barnehagen skriver også at barnehagen skal legge til rette for at barna blir inspirert til både inne- og utelek (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.20). Bevegelsesglede, livsglede og mestring er også noe som blir tatt frem, og dette kan man utvikle i naturen. Gjennom en forskning utført av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) som omhandler barn og unges friluftsliv så skriver de at lek i naturen hvor barna forholde på med selvstyrt lek gir gode kvaliteter for barna. Gjennom leken lærer barna å tenke kreativt, knytte nære bånd med andre og skape samhold med andre i

barnegruppen. De opplever også et mer emosjonelt, kroppslig, sanselig og tettere kontakt med naturen, spesielt når de voksne ikke her til stede og styrer leken (Wold, Skår & Øian, 2020).

For å erfare naturens regler må det skje gjennom fysisk deltakelse med naturen. Barn oppfatter miljøet rundt de og tolker det på ulikt vis, og de er mestre på å umiddelbart oppdage mulighetene og utfordringene de har lyst til å prøve seg på i naturen. Noen barn kan se på en stor stein som noe man kan klatre på, mens andre kanskje synes det ser ut som et troll eller noe man vi prøve å dytte av gårde. Hvordan barna ser på noe i for eksempel naturen varierer individuelt, og dette kaller Gibson for *affordances* (siteret i Fjørtoft, 2011, 2. avsn.).

Affordances er den oppfatningen man har om å ta i bruk muligheter og utfordringer knyttet til landskapet og naturen, og selv finne ut funksjoner av et objekt, som for eksempel en stein. Naturen er uendelig, og derfor er naturen full av elementer, materialer og andre ting som tilbyr mange muligheter for risikofylt lek.

De fleste teoriene har som fellesnevner at barna utvikler seg på mange ulike plan i naturen og ved risikofylt lek. Barna lærer hensiktsmessige risikovurderinger, de utvikler motorikken, koordinative ferdigheter, sosiale ferdigheter og mye mer. Derfor må barna selv få muligheten til å undersøke hva som er komfortabelt og ukomfortabelt i omgivelsene rundt seg, og det er viktig at de får prøve seg frem, og at voksne ikke demper utforskningen og setter for strenge grenser. Barna må selv erfare at en snøhaug ikke er like myk når det er is, at stor fart ikke alltid ender i latter, eller at det treet egentlig er for stort til å klatre i for sin personlige preferanse. Sandseter (2013a, s.58) forklarer at det er på denne måten barna blir kjent med hva som er trygt eller utrygt, og at de på denne måten vil mestre de spennende utfordringene naturen har å by på og danner allsidig erfaring som har en nytteverdi for videre utvikling og fremtidig liv.

2.4. Personalrollen

Personalet spiller også en stor rolle for barns risikofylte lek og generelt fysisk aktivitet i naturen. I rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.17) står det at barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, spenning, humor og engasjement gjennom både inne- og utelek. Dette gjelder i lek med både andre og seg selv, og personalet skal observere, analysere, støtte og berike leken på barnas premisser. Storli (2013, s.348) skriver at hvis personalet er aktive med barna og fysisk og psykisk til stede, så vil det virke positivt på barnas lekelyst og

aktivitet. Dette henger sammen med Fasting (2017, s.57) sin teori om at personalet da vil få en større forståelse for enkeltbarnets behov, lek og mestring. Det kan da bli enklere å jobbe med risikofylt lek, da personalet kjenner til barnas grenser og behov.

Hver enkelt ansatt sin holdning vil også være avgjørende for hvordan man forholder seg til risikofylt lek i barnehagen og naturen. Sandseter (2013a, s.61) skriver at begrensninger de setter ofte kan være deres egne oppfatning av risiko og farer, og at man derfor må tenke nøye gjennom om det er egen bekymring som setter grenser for at barna får utforske og utfordre seg i risikofylt lek. Sandseter har nemlig forsket på dette og kommet frem til at mange i personalet generelt ikke er så spenningssøkende som de tror, og at det kan komme av at personalet ikke er særlig komfortable rundt risikofylte situasjoner (Sandseter, 2007b). Det kan komme av erfaring fra egen oppvekst, eller det kan være forskjeller i samfunnet den dag i dag, i motsetning til det det var i deres barndom. Overbeskyttende foreldre kan også ha påvirket at barna ikke får erfaring med risikofylt lek, og dette kan dermed smitte over på den neste generasjonen som eventuelt jobber med barn. Mange kan da gå rundt og tro at alt er farlig for barna og få en negativ holdning. Likevel kan utfallet i noen situasjoner være at de som ikke selv fikk muligheten til å utøve risikofylt lek ønsker å fremme denne typen lek siden de selv ikke fikk oppleve det. Det er med på å underbygge påstandene og teoriene om at voksen- og personalrollen er nødvendig å fokusere på for å legge til rette for risikofylt lek. Det er en viktig egenskap.

Sandseter (2013b, s.193) påpeker at det også er viktig å inkludere foreldrene i arbeidet, og avklare hvordan de jobber med risikofylt lek hjemme og hva de eventuelt synes om det. Dette påvirker selvsagt arbeidet med risikofylt lek i barnehagen, og foreldrene har også et ansvar for å skape et lekemiljø hvor risikofylt lek er et alternativ.

2.5. Foreldresamarbeid

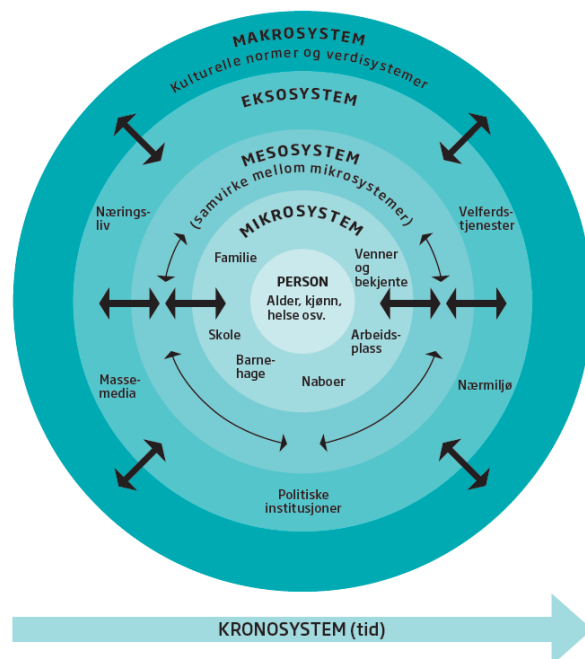
I det siste har det kommet frem mye forskninger og meninger om at barna i dagens samfunn blir overbeskyttet, og at det «sys bomullsputer under armene til barna». Risikofylt lek har vært en del av barnehagelærerutdanningen i veldig mange år, men det er i de siste årene det har blitt mer fokus på det i media og ellers i samfunnet. Overbeskyttelse for risikofylt lek kan komme av mangel på kunnskap, og denne kunnskapen er basert på mye teori. Breivik (2001, s.55) forklarer blant annet at barna har godt av å bli litt herdet gjennom barndommen, og at de

får utfordret seg litt. Det kan hjelpe barna med å vite hvordan man skal takle eventuell motstand og bli bedre rustet til det. Likevel er det fort gjort å forutse de verste scenarioer, og se på ulempene og utfordringene framfor fordelene og mulighetene av den risikofylte leken. I barnehagen er det i hovedsak de ansatte sitt ansvar å passe på at barn utvikler seg og gjør seg forberedt på oppveksten, men noe mange kanskje ikke tenker så mye på er at denne utviklingen trenger å fortsette hjemme etter barnehagehverdagen er ferdig også.

Ifølge både barnekonvensjonen (FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989, artikkel 18) og barneloven (Lov om barn og foreldre, 1981, §30) så har foreldre et stort ansvar for barnas oppdragelse og utvikling. Barnehagen skal være en god ressurs for foreldre og foresatte, og rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.22) fastslår at både barnehagen og hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og sørge for en allsidig utvikling gjennom danning og læring. For å forstå hvordan dette, sammen med miljøet og samfunnet, påvirker barnets utvikling kan man se på Urie Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell.

Hendry og Kloep (2003, s.42) forklarer denne modellen som en synliggjøring for hvordan barnet påvirkes av barnehagen, fritidsaktiviteter, samfunnet og foreldre. Foreldrene tilhører mikronivået i denne modellen, som betyr at de er en av barnets nærmeste og at de i stor grad påvirker barnet. (se figur 2). Det er viktig at barnehagen og foreldrene samarbeider om barnet og sørger for at barnet utvikler seg som et individ, for en best mulig fremtid. Hvis man ser på dette og knytter det med risikofylt lek, så kan barnehagen få

kjennskap til foreldrenes meninger om det og oppfatninger av barnet. Eksempler kan være hva barnet er redd for, opptatt av eller hvordan foreldrene selv jobber med risikofylt lek hjemme. Skulle det være at noen foreldre ikke ønsker at barna holder på med en type risikofylt lek som kan medføre skade, så er det viktig å samarbeide for å legge til rette for barnets beste, samtidig som at man respekterer foreldrenes meninger. Foreldreundersøkelsen 2020 (Utdanningsdirektoratet, 2021) viser også til at samarbeidet mellom barnehagen og

Figur 2: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bronfenbrenner, 2005) (Hentet fra Helsedirektoratet, 2015)

hjemmet er viktig, og at stort sett de fleste er fornøyd med barnehagen. Statistikken viser at, sammenlagt mellom kommunale og private barnehager, 82% er svært eller ganske fornøyde med barnehagens utearealer og at omtrent 97% av foreldrene er fornøyde med barnas trivsel og trygghet. Det betyr at det er en god tillit mellom barnehagen og hjemmet, og at det kan gjøre samarbeidet bedre og enklere.

Hendry og Kloep (2003, s.197) beskriver forholdet mellom foreldre og barn som komplisert, variabelt og dynamisk, og at det er individuelt fra forhold til forhold. Foreldrenes mål er å finne en balanse mellom selvstendighet, kontroll, risikofaktorer og utfordringer. Videre skriver de at foreldre også burde oppmuntre barna til å ta nye oppgaver, prøve nye ting og nye utfordringer, slik at ferdighetsnivået og barnets ressurssystem utvikles. Berit Bae (2004) beskriver dette som at barnet skal bli sett på som et subjekt, og ikke et objekt. Forskjellen er at et objekt blir brukt som en gjenstand som kan manipuleres, mens et subjekt er noe som greier å handle selv. Når barnet er et såkalt subjekt får barnet selv forholde seg til egne meninger og delta i samhandling med andre, for sitt eget og andres beste. Barnet er tross alt det viktigste foreldrene har og ønsker selvfølgelig å innfri det barnet ønsker, så derfor er det tydelig at foreldrerollen er en viktig rolle for den risikofylte leken og den brede utviklingen barnet kan få av det.

3. Metodedel

Denne delen vi ta for seg kvalitativt intervju som forskningsmetode, og jeg kommer til å begrunne hvorfor jeg valgte den metoden til denne oppgaven. Begrunnelsen for valget av informanter vil også være ta del i dette kapitlet, og jeg velger å kalle informantene for barnehagelærer Lise, og pedagogisk leder Kari. Begrensninger som mangel på ressurser i barnehagen, travle hverdager i barnehagen og andre grunner gjorde at jeg var nødt til å være mer løsningsorientert, og valgte derfor å kun intervju to personer. Videre vil jeg forklare hva et kvalitativt intervju er, og hva det handler om. Til slutt presenterer jeg etikken og hensynet til det rundt min innsamling av data, og avslutter med metodekritikk og feilkilder.

3.1. Valg av metode

Metoden man velger å bruke er avgjørende for hvordan resultatet i en forskningsundersøkelse blir. Metoden er et redskap som hjelper til med å hente ut data og informasjon man søker, og valget av hvilken metode man skal bruke har dermed en stor betydning for forskningen. Formålet med en slik undersøkelse er å svare på en problemstilling, og man kan skille mellom to metoder. Dalland (2017, s.52) definerer metodene som enten *kvantitative* eller *kvalitative*. Kvantitative metoder gir svar og data gjennom målbare enheter, som for eksempel i spørreundersøkelser, mens kvalitative metoder er for å samle inn meninger, opplevelser og andre svar som ikke man tallfestes eller måles. Denne oppgaven og problemstillingen tar for seg ansattes oppfatninger og erfaringer om 3 – 5-åringers muligheter og utfordringer med risikofylt lek i naturen, så derfor valgte jeg et kvalitativt forskningsintervju som forskningsmetode. Under intervjuet ba jeg informantene om å sette seg inn i situasjoner der de er i naturen eller på tur med barna hvor det kan oppstå risikofylt lek, slik at det gjør det enklere for dem å skape relasjoner og finne erfaringer knyttet til temaet. Ifølge Dalland (2017, s.64) er det intervjueren som er selve instrumentet og at svarene vil være avhengig av spørsmålene som stilles, derfor fokuserte jeg på å lage utfyllende spørsmål på forhånd for å få mest ut av intervjuet. Underveis i intervjuet er det også viktig å være observant på informantens kroppsspråk, informantens beskrivelser og hva informanten virkelig brenner for, for å videre stille oppfølgingsspørsmål for mer detaljerte svar. Dalland (2017, s.76) kaller dette for det å komme seg inn i informantens livsverdener og tanker. Hvis man sammenligner dette med kvantitative intervju så innebærer den kvantitative metoden at det er flere informanter å hente svar fra, men det blir da ofte mangel på refleksjon, og det er nettopp refleksjon og drøfting som er sentral i min oppgave.

3.2. Valg av informanter

Til denne oppgaven valgte jeg å intervju to personer som jobber på en storbarnsavdeling. Dette gjorde det enklere og bedre når det gjelder problemstillingen, da jeg mener de var best kvalifisert til intervjuet. I det jeg kontaktet barnehagen stilte jeg ingen krav til hvem jeg ønsket som informanter, siden det ofte kan være mangel på ressurser på den avdelingen. I problemstillingen min skriver jeg at jeg skal se på ansattes oppfatninger og erfaringer, så jeg

satte heller ingen krav til hvilken utdanning informantene skulle ha, men det var ønskelig med erfaring innen barnehagen generelt, og hvordan de i barnehagen jobbet med risikofylt lek på deres turområder. Jeg intervjuet én kvinnelig barnehagelærer og én kvinnelig pedagogisk leder, og informantene har lik utdanning, og derfor er de begge inne på samme fagspråk, som kan minske eventuelle misforståelser. Informantenes navn velger jeg å anonymisere ved å kalle den kvinnelige barnehagelæreren for Lise, og den kvinnelige pedagogiske lederen for Kari. Dette gjør jeg for å opprettholde taushetsplikten og de etiske retningslinjene, slik at informantene ikke kan spores til personlige opplysninger og barnehagen informantene jobber i (Dalland, 2017, s.239).

Barnehagelærer Lise er en kvinnelig barnehagelærer som jobber på en storbarnsavdeling, med relevante erfaringer fra andre yrker. Hun synes det er viktig å ta med barna ut i naturen og på tur, og tar frem mye om at erfaringer fra egen barndom gir et positivt syn på risikofylt lek. Lise har jobbet i snart tre år i barnehagen, etter hun ferdigutdannet seg som barnehagelærer, og har jobbet i denne barnehagen imellom ett til to år. På den tiden har hun blitt kjent med uteområdet rundt barnehagen og mange ulike turområder som de ofte drar til, og hun greide å nevne mange ulike risikofylte leker de utførte ved disse stedene.

Pedagogisk leder Kari er en kvinnelig pedagogisk leder som jobber på den samme storbarnsavdelingen som Lise, og har erfaring fra både kommunale og private barnehager. Hun trives i naturen sammen med barna, og har mange ess i ermet når det gjelder kreativitet i barnehagen, spesielt i naturen. Kari har seksten til sytten års erfaring i barnehage etter utdannelsen som barnehagelærer, hvor mange av disse årene er i barnehagen hvor jeg samlet inn data. Dette gjør at Kari kjenner til mange spennende turområder som barnehagen drar til, og hun som Lise nevnte mange av de samme plassene og aktivitetene de gjorde der.

3.3. Kvalitativt intervju

Tidligere i teksten nevnte jeg at datainnsamlingen ble gjennomført gjennom et kvalitativt forskningsintervju. Et kvalitativt forskningsintervju kan være strukturert på forskjellig vis, men metoden jeg valgte var et semistrukturert intervju. Dette betyr at jeg på forhånd utformet en intervjuguide med tre tema som intervjuet skulle handle om, og spørsmål knyttet til de ulike temaene. Christoffersen & Johannesen (2012, s.79) skriver at det er viktig med en intervjuguide siden det er utgangspunktet for et intervju, men at det ikke er en bestemt fasit på

rekkefølge og type spørsmål. Derfor var det viktig for meg å stille spørsmål hvor informantene kunne utdype seg, som videre kunne føre inn på tema som intervjuguiden ikke tok for seg, men som likevel kunne være relevante. Dette samstemmer med Dalland (2017, s.78) sin teori om at intervjuguiden er et redskap som skal hjelpe intervjueren å holde seg til temaet, men at intervjueren også skal følge opp informantenes svar og sammen skape kunnskap gjennom samtalen. Derfor mener jeg det er greit å ikke bare spørre spørsmål fra en liste, men også knytte tråder til andre tema.

Etter innspill fra veiledere og egne tanker valgte jeg å ikke ha gruppeintervju, men heller intervjuet hvert individ for seg. Dette gjorde jeg for å få mer detaljert informasjon fra hver enkelt informant, for så å sammenligne svarene fra begge informantene til slutt. Jeg valgte å starte intervjuet med noen enkle oppvarmingsspørsmål og faktabaserte spørsmål, for eksempel om hvilken utdanning eller erfaring de har, for å ikke starte så brått. En fordel, tross koronapandemien, var at jeg fikk muligheten til å besøke barnehagen og utføre intervjuene fysisk. Derfor fikk jeg underveis notert stikkord til spørsmålene, samtidig som at jeg fulgte med på informantenes kroppsspråk for å se hva de vektla og virkelig fokuserte mye på. Når hver informant var ferdig med intervjuet, satte jeg av tid til å notere mer og gjøre om stikkordene til fullstendige setninger, og forsikret meg om at jeg fikk svar på det jeg trengte. Videre brukte jeg en analyseguide jeg skrev på forhånd til å mer detaljert skrive inn hva jeg fikk svar på og hva jeg skulle fokusere mer på i denne utgaven.

3.4. Etikk

Når man samler inn data gjennom kvalitativ forskning så er det mange retningslinjer man må forholde seg til, og derfor er det viktig å vurdere før man handler. Jeg som forskningsansvarlig, sammen med DMMH, må ta vare på informantenes personvern og passe på at forskningen ikke går utover de ansattes arbeid og belaster de og barnehagehverdagen. I samtykkeskjemaet jeg ga på forhånd står det at deltakelsen også er frivillig, og at de kan trekke seg når som helst frem til bacheloroppgavens ende. I oppgaven ga jeg som tidligere nevnt informantene fiktive navn for å holde alt anonymt, slik at ingen finner ut hver det er eller hvilken barnehage det ble samlet inn data i (Dalland, 2017, s.239). Taushetsplikten jeg har er også noe jeg har skrevet under på at jeg skal holde, og det ble det informert om på forhånd av intervjuet.

3.5. Metodekritikk og feilkilder

For å sitere Bergsland og Jæger (2018, s.80) så er det viktig å være kritisk til hvilken metode og innsamlingsstrategi som blir brukt, men samtidig at absolutt ingen metode er feilfri. Innen evaluering av metodisk arbeid blir begrepene *reabilitet*, *validitet* og *generalisering* spesielt brukt. Reabilitet innen kvalitative studier handler om spørsmålenes troverdighet, hvor troverdig det innsamlede materialet er, hvordan det samles inn og hvordan det tolkes og analyseres. I mitt arbeid var jeg opptatt av å forstå svarene jeg fikk fra informantene på riktig måte, ved å oppsummere svarene kort underveis slik at det ikke oppstår misforståelser, og dette mener Dalland (2012, s.121) er en god måte å gjennomføre et intervju på. Validitet går dermed ut på kvaliteten av innsamlingen og prosjektet, og om annen forskning og teori støtter forskningen man holder på med (Bergsland & Jæger, 2018, s.80). Jeg tok utgangspunkt i temaet på et teoretisk grunnlag og visste at temaet om risikofylt lek i naturen er mye faglig drøftet. Generaliseringen i kvalitativ forskning handler til slutt om overførbarheten, og en måte jeg har løst dette på er å ikke generalisere resultatene gjennom hva jeg interesserer meg for og har sterke meninger om, men heller beskrive hva forskningen faktisk har gitt svar på. I tillegg er min plikt å handle vitenskapelig gjennom forskningsetikkloven (2017), som i stor grad handler om at jeg ikke skal forfalske innsamlingsdataen.

Noe som kan være en svakhet med dette kvalitative forskningsintervjuet er at det antallet informanter jeg tenkte ut på forhånd ble minsket. Vi avtalte at tre til fire stykker kunne stille opp, også at en av disse var av mannlig kjønn. Dette ville gjort at vi hadde fått flere syn på dette temaet, og det hadde vært interessant å se om meningene av det mannlige kjønn hadde vært annerledes. Dessverre, som jeg nevnte tidligere, så er det ressursmangel i denne barnehagen og en ellers travel barnehagehverdag, så det endte opp med kun to informanter. Dette er noe jeg hadde gjort annerledes om jeg hadde satt av bedre tid til dette, men samtidig fikk jeg gode svar fra de to jeg fikk intervjuet. Grunnet tidsperspektivet vi hadde fikk vi svart på alle spørsmålene i den grad at jeg fikk mye informasjon og svar å skrive om, men både jeg og informantene var enig i at vi kunne ha snakkes mye mer om dette om det lot seg gjøre. En annen feilkilde jeg mener kan ha spilt inn på resultatene er rommet hvor intervjuet ble holdt. Barnehagen har ingen særlige møterom, så vi måtte gjennomføre intervjuene på pauserommet. Pauserommet er heller ikke særlig lydtett, så ulike lyder og bråk kan være en feilkilde som gjør at informantene blir forstyrret eller stresset.

På grunn av antallet informanter, kun ett kjønn inkludert i datainnsamlingen, endring i barnehagens ellers travle hverdag og andre mulige feilkilder, så vil ikke resultatene mine beskrive risikofylt lek i naturen på et generelt nivå som gjelder alle barnehager, men likevel mener jeg at resultatene mine er valide og relevante for min problemstilling og metode.

4. Funn

Dette kapittelet vil ta for seg mine funn fra intervjuene jeg gjennomførte, som vil hjelpe å besvare oppgavens problemstilling. Den første personen jeg intervjuet vil bli kalt «Lise», og er barnehagelærer, mens den andre personen jeg intervjuet kalles i denne teksten for «Kari» og er pedagogisk leder. Her kommer jeg til å ta utgangspunkt i Sandseter (2007a) sine seks kategorier om risikofylt lek, siden spørsmålene jeg stilte i intervjuene er basert på disse kategoriene, og spørsmålene tar for seg både utfordringer og muligheter rundt hvert tema. Hver enkelt kategori vil stå i kursiv og være temaene for denne resultatdelen. Her vil noen sitater og det mest relevante fra intervjuet bli tatt frem, for i det neste kapittelet vil jeg svare på problemstillingen gjennom drøfting av disse funnene.

4.1. Barnehagelærer Lise

Lek i store høyder

Som hos det meste, kan det være utfordringer knyttet til denne kategorien. Barna kan sette seg fast, ramle og skade seg. Lise forteller at noen barn også kan føle seg dårligere enn andre, og motivasjonen blir lav hvis de ikke får til noe, for eksempel det å klatre i et tre som noen andre barn mestrer. Det som kan være avgjørende for det er erfaringer barna har fra før. «Derfor er det viktig å være tydelig i voksenrollen, og hjelpe til hvis det trengs og sette grenser hvis spennet mellom erfaring barna har, og hva de ønsker å oppnå, skaper konsekvenser». Det er også forskjellig hvordan de ansatte definerer risiko og risikofylt lek, og Lise fastslår da at de ansatte må ha god kommunikasjon og bli enig på et vis som er bra for alle. Derfor bruker de å avklare en plan og regler på forhånd av, for eksempel, en tur ut i naturen.

Mulighetene barna kan få av denne kategorien mener Lise er mange. Hun tar spesielt frem at det kan fremme mye læring, motorikk og kroppsbeherskelse, hvor barna kan sette individuelle

mål de kan oppnå. Lise gir eksempler som klatring i trær og snøhauger, og at det gir mye spenning, som hun mener barna liker. De blir også kjent med naturen gjennom dette.

Lek med stor fart

Lise sier at en utfordring av lek med stor fart selvfølgelig er skadene som kan oppstå. Man vet heller aldri hvordan terrenget er, siden det plutselig kan stikke opp noe fra bakken som gjør at barna slår seg. Dette kommer fra at mange har dårlig bevissthet av underlag og ting som kan være gjemt på bakken.

Mulighetene i denne kategorien kommer gjennom det å ake, disse, springe rundt eller lignende. Lise forteller at det også her er spenning, motorikk og mestring som er de store gevinstene. Hun forteller om «bålplassen», som er deres mest brukte turområde, og forklarer at når de er der så bruker de spesielt mye øye-hånd- og øye-fot koordinasjon for å komme seg frem i det ulendte terrenget. Kontroll og balanse utvikler seg også ved at barna springer rundt, aker eller lignende i naturen.

Lek med farlige redskaper

Den største utfordringen barn og ansatte kan møte på gjennom denne kategorien er at barna kan skade seg på redskapene som blir brukt. Det kan ofte bli store skader, som for eksempel dype kutt. Dette kan komme av at redskapene og utstyret er av dårlig kvalitet, siden kniver som er slitt faktisk er farligere å holde på med enn kniver som er skarpere, på grunn av kraften man må bruke for å for eksempel spikke av ei flis. Det kreves derfor at en ansatt lærer alle barna at det er viktig å spørre før de tar i bruk utstyr og at den ansatte følger med på at det skjer, slik at terskelen for å bare gå og hente seg redskap ikke blir lav. Lise sier også at noen foreldre eller foresatte kan mene at det ikke er behov for at deres barn driver med dette, og at det setter en demper og gjør det vanskelig for barnehagen å drive med dette på en slik måte at det gagnar alle.

Her mener Lise også at det er viktig å fremme dette, med tanke på mulighetene som motorikk, mestring og respekt for ulike redskaper. Barna får være med og tenne fyrstikker når de er på tur, spikke med kniv og lage bål, hvis det er nok voksne i nærheten som kan passe på. Lise påpeker også at foreldre og foresatte også må fremme dette, for å få best mulig resultat av håndtering av redskap.

Lek ved farlige steder eller elementer

«Hvis voksentettheten er såpass lav, så mener jeg det ikke er lurt å fra til farlige steder, og det kan være en utfordring. Det er fort gjort at noe alvorlig skjer». Hva som kan skje kan også være viktig å tenke over, ifølge Lise. Det kan også være vanskelig for de voksne å ha kontroll ved slike steder. Barna kan enten rote seg bort fra folkemengden og bli redd og bekymret, eller de kan falle inni eller nedi noe, som for eksempel vann eller et bål.

Ved farlige og spennende steder eller elementer er det spesielt undring, opplevelser og mestring som er de beste mulighetene. Lise forklarer dette gjennom en erfaring om at hun aldri har opplevd at kun ett barn undrer for seg selv ved en for eksempel en bekk, for det kommer alltid flere barn og undrer sammen. Barna går også sammen hvis de er ved farlige steder, og vi voksne sier ofte ifra hvor det ikke er lov å gå, og da hører de på det. Hun påpeker også at det er viktig å huske på at et sted kan være farlig for et barn, mens for et annet barn er det ikke det.

Kamp- og slåssleker (boltrelek)

En utfordring som går igjen i kategoriene, er det å skade seg. Ved boltrelek forklarer Lise at det lett kan bli en slags overtenning, slik at lekeslåssingen kan ende i krangel, hvor barna kan finne på å kaste pinner, steiner eller lignende ting som kan gjøre skade. Det kan rett og slett gå over i mye sinne, men det er veldig avhengig av individene det angår.

Lise starter med å si at dette er en kategori som brukes ofte, spesielt på tur hvor det er stor plass og mange muligheter. Hun trekker frem at denne kategorien gjør at barna får muligheten til å bli kjent med seg selv og andre, og lærer seg grensesetting, å prøve nye ting og bruke kroppen. «Et par foreldre og foresatte sier de er mer bekymret hvis deres barn ikke har blåmerker og ikke har litt skitne klær, enn om de har det». Lise sier at noen foreldre og foresatte vil også at barna deres skal få utfordre seg litt, fordi de mener at barna lærer av det. Ute i naturen er det også lagt mer til rette for boltrelek, siden barna får holde på ved sine egne områder.

Lek hvor barn kan gå seg bort eller forsvinne

Utfordringene her kan sammenlignes med kategorien om farlige steder eller elementer. Ved at barna går seg bort, vil det skape stress og konflikter for både barna og ansatte. Barna som går

seg bort kan i verste fall skape et traume som gjør at de aldri tør å gå uten andre voksne til stede, og det kan hemme leke-, undre- og utforskningslysten.

Barna er ofte veldig nysgjerrige, og de ønsker å lære og skape erfaringer. Av denne kategorien kan barna oppleve ting de aldri har opplevd før, og det vil i beste fall skape mye undring. Lise trekker også frem at hvis barna får gå litt for seg selv så får de kjenne på det å ha et ansvar, og føle seg mer ansvarsfull. De blir mer klare over konsekvensene og skaper erfaringer som er nyttige å ha med videre i livet. Dette begrunner hun av egne erfaringer, da hun selv føler at det å få holde på litt for seg selv etter egne behov og grenser gjorde at hun følte seg tryggere, og at hennes holdningen innen risikofylt lek var avhengig av dette.

Lise konkluderer intervjuet med at risikofylt lek i naturen er mye mer positivt enn negativt.

4.2. Pedagogisk leder Kari

Lek i store høyder

Kari starter også med å trekke frem at en utfordring kan være at barna skader seg og får vondt. Mye av de samme meningene går igjen hos begge informantene, men Kari snakker spesielt om at det også kan være utfordringer for personalet. Det kreves her ekstra tilsyn, for eksempel når de er sammen med barnegruppa ved snøhauger de bruker å besøke, hvor det ofte kan være isklumper, hardt underlag og fallgruver.

Selvfølgelig er mulighetene også mange i denne kategorien. Kari snakker igjen om disse snøhaugene hvor de bruker å klatre. «Det er mye læring i en snøhaug. Et eksempel er at vi så for oss at en snøhaug var en diger sjøorm, og spilte på det». I tillegg ligger det mye motorikk i for eksempel klatring på denne snøhaugen, for det er et ulendt terreng som aldri er likens for hver gang de er der og leker.

Lek med stor fart

Kari forklarer her at det er mange ulike erfaringer og interesser blant barna på storbarnsavdelingen. Noen er mer glad i fart enn andre, og hvis to barn med ulike meninger om hva som er en ideell fart vil ake sammen, hender det seg at det blir uenigheter. Ellers er også noen forhåndsregler vi følger, som for eksempel litt ekstra tilsyn hvis akeføret er hardt, og når barna må vente på tur og lignende.

Mulighetene barna får av lek med stor fart kan være spenning, utfordringer og mestring. Kari forteller at de flere ganger har sett at barn som er redde for den store farten senere mestrer det, og til slutt kjører like fort eller fortere enn de andre barna. Dette er en viktig mestringsfølelse for barna, som de kan ta med videre i livet. Dette mener Kari at de kan bli bedre på å forklare og drøfte med foreldre og foresatte. Hun sier at barnehagen bruker MyKid til å informere hva barna har gjort gjennom dagen, og derfor burde foreldre og foresatte snakke med barna om deres dag, for å inkludere seg i et eventuelt arbeid om utvikling og fremming av mestringsfølelser.

Lek med farlige redskaper

Her blir også risikoen for å skade seg gjentatt. Kari tar derimot opp det med tau som et farlig redskap, siden de bruker mye av det når de er ute i naturen. Barn kan lett henge seg fast i tau, og det krever også at personalet følger litt ekstra med hvor det kan være en litt høyere fare for å henge seg fast eller kveles.

Det er også mange positive muligheter knyttet til lek med farlige redskaper. Her blir finmotorikk og respekt for farlige redskaper også nevnt. Barna får lov til å være med og tenne bål, og prøve seg på fyrstikker. Kari forteller om et eksempel hvor et av barna fikk prøve det, og lærte seg at man ikke kan holde i fyrstikken altfor lenge når den brenner. Når det gjelder tau så kan de også lære seg å knyte, eller mestre gjennom andre måter, som det å hoppe tau.

Lek ved farlige steder eller elementer

Kari trekker her frem en steinrøys ved deres bål plass som er en bekymrende utfordring. Der er det mange spisse steiner. Her er det mye lettere å skade seg siden størrelsen på steinene er ulike og det er mange sprekker man kan snuble i, så det er vanskelig å finne en mild måte å leke ved en slik plass på.

En stor gevinst og en mulighet er derimot at motorikken og balansen får trent seg veldig godt ved en slik plass. Kari snakker også om bekkene i området, hvor barna har det veldig artig. Der kan de undre, skape spenning eller bygge ting ved bekken, og spesielt utforske elementet «vann».

Kamp- og slåssleker (boltrelek)

Utfordringene rundt boltrelek kan variere veldig etter hvordan barnegruppen er, så det er vanskelig å legge til rette for at alle barna skal trives innen den kategorien. «Det kan være

vanskelig for barna å sette grenser for seg selv og andre, og de går ofte inn i roller som de har sett på TV, og det gjør at boltreleken blir mer seriøs og alvorlig». Hvis slike ting skjer, forklarer Kari at de ofte bruker å introdusere til regellek. Foreldrene eller de foresatte kan også ha et annet syn på det, så det kan være forvirrende for barna å vite hva som er rett og galt.

Mulighetene spiller litt på hva utfordringene kan være. Det er positivt at barna kan være med på å finne sine egne og andres grenser, og at det gjennom dette ligger veldig mye læring i grunn. Her nevner Kari, akkurat som Lise, at grensesettingen er den største muligheten og det positive man kan få av boltrelek.

Lek hvor barn kan gå seg bort eller forsvinne

Kari starter med å si at den største utfordringen er at barna kan bli borte lenge, men at de aldri har opplevd det selv. En annen utfordring ved å drive med denne kategorien ute i naturen, som for eksempel gjemsel, så er det det at turplassene vi bruker ikke har fysisk avgrensning som gjør at barna holder seg i nærheten.

En mulighet som kommer av den sistnevnte utfordringen er at barna blir gitt enorm tillit ved at de holder seg i nærheten, uten et fysisk gjerde eller annen avgrensning. Kari forklarer tilliten som et hjelpemiddel til selvfølelsen og mestringsfølelsen. Det vil skape et sterkere bånd mellom barna og personalet.

Intervjuet blir avsluttet med at Kari forklarer at hun setter fordelene og mulighetene høyere enn ulempene og utfordringene, og at risikofylt lek i naturen er viktig å jobbe med i barnehagen uansett om det kan by på ulike utfordringer.

5. Drøfting

I dette kapittelet vil teorien fra teorikapittelet bli drøftet opp mot de resultatene og funnene jeg fikk ut ifra datainnsamlingen, for å i det hele svare på problemstillingen min. Her vil både utfordringene og mulighetene av risikofylt lek i naturen drøftes, og det vil også bli presentert hvordan både personalet og foreldre eller foresatte kan tilrettelegge for et bedre miljø for risikofylt lek.

5.1. Ulemper og utfordringer ved risikofylt lek i naturen

Både barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari legger ikke skjul på at risikofylt lek i naturen ikke kun byr på positive effekter og muligheter. Et av hovedfunnene i denne datainnsamlingen når det gjelder ulemper og utfordringer, som ofte gjentok seg i svarene jeg fikk, var risikoen for at barna kunne skade seg på ulikt vis. Spesielt det å falle ned fra høyder, kutte seg på kniv og det å henge seg fast i tau var eksempler som informantene fryktet skulle skje. I barnehagen skal det være fokus på at lekemiljøene skal være gode og stimulerende, og at det skal være gode muligheter til at barna får utfolde seg i leken med en trygg ramme. Samtidig vil det alltid skje at barn skader seg på ulikt vis gjennom tiden de er i barnehagen, og det å finne en balanse mellom en optimal utvikling og det å unngå store skader kan være veldig utfordrende (Sandseter, Sando, Pareliussen & Egset, 2014, s.193). Barnehagen skal alltid arbeide for å unngå alvorlige skader, som i verste fall kan ende i død, så det er vanskelig å finne en balanse mellom god sikkerhet og mulighet for best mulig utfoldelse. På den andre siden så viser en rapport fra Sandseter, Sando, Pareliussen og Egset (2013, 1.avsn.) at kun én av ti barn skader seg i løpet av et år, og kun 2% av disse barna trenger medisinsk oppfølging, så det er verdt å tenke over som barnehageansatt om det virkelig er så farlig eller ikke med risikofylt lek i naturen. Sandseter (2013c) skriver at dette er et dilemma for barnehagens ansatte, som de må være seg bevisst i sin pedagogiske praksis, og at deres holdninger til og oppfatninger av risiko vil kunne påvirke hva de tillater av risikofylt lek og hvordan de håndterer risikosituasjoner.

Dette fører oss inn på hva pedagogisk leder Kari spesielt snakker om, nemlig at den risikofylte leken også kan påføre utfordringer for personalet i barnehagen. Hun forklarer det slik at det kreves ekstra tilsyn når barna, for eksempel, er ved farlige steder eller holder på med farlige redskaper. De ansatte burde på forhånd risikovurdere situasjonen, og for eksempel gå over at alle kniver er så skarpe som de skal være, eller sjekke at underlaget ved en snøhaug ikke er av hard is. Pedagogisk leder Kari begrunner dette med at hun ønsker at barna får utfordre seg gjennom risikofylt lek, men at det ved mangel på ressurser og personale i barnehagen kan bli krevende og et lite snev av kaos, noe som det ofte kunne være i den barnehagen. Hvis vi tar for oss Sandseter (2007a) sin kategori som omhandler boltrelek og lekeslåssing, så er det mange som mener at denne kategorien kan inneholde mange elementer av kaos. Storli og Sundt (2014a, s.98) skriver at boltrelek kan være støyende i formen, og at

en slik lek fort kan etterlate inntrykk av uberegnelig forvirring fordi barna utfordrer hverandre, foretar dumdristige ting og hylar og skriker. Det kan være forvirrende for både barna og ansatte, og det er vanskelig å vite om leken er god eller ikke, og om det er lekeslåssing eller ekte slåssing. Barnehagelærer Lise er også inne på dette ved at hun sier at denne leken kan gå over i mye sinne, og at alt er veldig personavhengig. Hun sier også at de ofte er nødt til å dempe en lek, og i verste fall avbryte en lek, hvis barna overgår de grensene som er satt på forhånd. Det kan være grenser som at det ikke er lov til å slå med pinner, kaste steiner eller lignende.

Når det gjelder foreldrerollen, som både barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari forklarer også er en viktig faktor for hvordan deres barn utfører risikofylt lek, så er det igjen veldig personavhengig. Overbeskyttende foreldre er ikke en direkte konsekvens for barna, i det barna blir hindret i å gjøre noe, men i det lange løp vil det bli en stor konsekvens. De forklarer at enkelte foreldre er mer forsiktige enn andre og er redd for at barna deres skal skade seg, og det kan være en utfordring for barna som virkelig har lyst til å prøve ut nye ting og utvikle seg. Kloep og Hendry (2003, s.81-82) skriver at ved å unngå utfordringer tilfører man ikke nye ressurser til ressurssystemet, og individet står dermed i konstant fare for å ikke ha nok ressurser til å mestre livets krav. Barn blir da mer eller mindre dømt til å godta livet som det er og bare «dulte» etter. Begge informantene kom frem med et eksempel om et barn i barnehagen som nesten aldri ville prøve ut nye ting, og at barnets foreldre ikke var like flinke til å «pushe» barnet og hjelpe det med å mestre ting, noe som spesielt ble observert ved hente- og bringesituasjoner da barnet ofte fikk det akkurat som det ville. Det eksemplet de ansatte opplevde gikk spesielt ut på aking og dissing, som begge er eksempler på risikofylt lek med høy fart. Men når de ansatte først fikk barnet til å prøve ut disse tingene, så søkte barnet disse aktivitetene mye oftere.

Kort oppsummert ble altså de mest omtalte ulempene og utfordringene som skader, ekstra ressurser og overbeskyttende foreldre nevnt i datainnsamlingen, og at det kan være den største demperen for risikofylt lek i naturen.

5.2. Fordeler og muligheter ved risikofylt lek i naturen

Tross utfordringer som skader, behov for ekstra ressurser og overbeskyttende foreldre, så veide fordelene og mulighetene mer opp innen risikofylt lek i naturen for begge informantene. Noe av det både barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari mener er den beste fordel og muligheten for barna er denne mestringsfølelsen de føler på gjennom risikofylt lek. Det trenger ikke være en direkte mestring som at de klarer utfordringer, som det å klatre i det treet de har lyst i, men det kan være mestring de får gjennom spenningen, tilliten og ansvaret de blir overlatt til. Pedagogisk leder Kari trekker fram ved Sandseter (2007a) sin kategori «lek hvor barn kan få seg bort eller forsvinne» at når barna får leke ved turplassene uten fysisk gjerde eller annen avgrensning, så blir de gitt en enorm tillit ved at personalet stoler på at de ikke forsvinner eller går seg bort. Hun forklarer videre at tilliten er et hjelpemiddel til selvfølelsen og mestringsfølelsen, og at det vil skape et sterkere bånd mellom barna. Det er nettopp dette med selvfølelse og selvoppfatning Jensen og Osnes (2009, s.122) også skriver om. I det hele knytter dette seg opp mot mestringsfølelsene man kan få gjennom risikofylt lek i naturen. Ingen av informantene nevner direkte Csikszentmihalyi (1990) sin flytesonemodell, men pedagogisk leder Kari snakker indirekte om det ved at hun nevner sitt eksempel om barnet som måtte finne en balanse mellom spenning og frykt, for å til slutt mestre aking og dissing. Dette tolker jeg som at Kari er opptatt av at barna får møte individtilpassede utfordringer, slik at mestringsfølelsen kommer frem. Viktig er det å huske på at flyt ikke er konstant, men momentant og situasjonsbasert og noe man opplever i nuet. Men mestringen kan derimot vare lengre og ha stor påvirkning. Denne mestringen krever at barnet blir utsatt for litt risiko, og er det Sandseter (2013a, s.58) beskriver som risikomestring, som støtter seg på det Vygotskij også mener (i Sandseter, 2013a, s.57). Her lærer barna seg å kjenne egne muligheter og utfordringer, og utvikler seg slik at de senere vet hva man skal gjøre, og ikke skal gjøre, for å unngå konsekvenser.

Dette med læring er også en god fordel og mulighet som barna kan få gjennom risikofylt lek i naturen. Barnehagelærer Lise forklarer tidlig i intervjuet at risikofylt lek i naturen gjør at barna i barnehagen lærer seg å bli mer kjent med naturen. Dette støtter seg til Neegaard (2013, s.81) som skriver at når barna får leke seg og utforske naturen så får de muligheten til å lære og erfare hvordan verden er med kroppen, og at barna får utfordre seg både sosialt, mentalt og fysisk gjennom mulighetene og utfordringene naturen kan by på. Dette kan komme gjennom

alle av Sandseter (2007a) sine kategorier om risikofylt lek, og barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari bruker spesielt «lek med farlige redskaper» som gode eksempler for læring. De forteller at barna lærer seg å knyte tau, tenne på fyrstikker og spesielt å ha respekt for redskapene de bruker. Pedagogisk leder Kari forteller også indirekte om Gibson (1979, sitert i Fjørtoft 2011, 2.avsn.) sin teori om affordances, når hun snakker om lek i store høyder: «det er mye læring i en snøhaug. Et eksempel er at vi så for oss at en snøhaug var en diger sjøorm, og spilte på det». Denne snøhaugen lekte de ofte risikofylt lek ved, gjennom klatring, hopping og boltring. Boltringen sier begge informantene er en god kilde til læring også, siden barna får muligheten til å finne sine egne og andres grenser, og Storli (2014b), s.87) fastslår dette da han skriver at barna lærer seg å tilpasse sine egne og andres ønsker og behov i leken. Boyesen (1997) skriver at disse erfaringene gjør at barna kan takle risikosituasjoner bedre i fremtiden, og at kognitive og koordinative egenskaper, motorikk og sosiale egenskaper vil utvikle seg og gi gode forutsetninger videre i oppveksten og livet. Dette fører oss inn på andre funn som ble gjort i datainnsamlingen.

Rammeplanen for barnehagen skriver også at «gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna videreutvikler motorisk ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.31). Utvikling, tilnærming av nye egenskaper og forberedelse på videre liv var også store fordeler og muligheter man kunne få av risikofylt lek i naturen, ifølge funnene som ble gjort. Barnehagelærer Lise sier at hvis barna får utfolde seg gjennom risikofylt lek, så vil de bli mer klare over eventuelle konsekvenser som kan oppstå, og skape erfaringer som er nyttige å ha. Hun begrunner dette gjennom egne erfaringer, da hun selv som barn følte at hun følte seg trygge etter hvert som hun fikk testet egne behov og grenser, og at dette påvirket hennes syn på risikofylt lek. Sandseter (2013a, s.58) skriver at barna da vil bli kjent med hva som er trygt og utrygt, og at dette er en nytteverdi som gjør at barnet vil utvikle seg fysisk og psykisk. En fysisk utvikling kan for eksempel være motorikk, som både barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari prater mye om. De snakker om dette gjennom flere av de risikofylte kategoriene. Eksempler de nevner er klatring i den nevnte snøhaugen eller i trær, finmotorikk gjennom håndtering av redskaper, eller trening av balanse ute i naturen hvor det er ulendt terreng. Moser (2013, s.136) beskriver den risikofylte leken som en kilde til spesielt grovmotorikk gjennom store bevegelser, som for eksempel det å klatre i snøhaugen eller i trær, men også finmotorikk i flere situasjoner. Finmotorikken, som Kari nevnte, kan gjennom bruk av kniv eller andre redskaper gjøre at bedre presisjon, timing, teknikk og konsentrasjon

utvikles, og det knytter igjen tråder med den positive utviklingen hos barna som begge informantene mener er muligheter barna kan få risikofylt lek i naturen. Det at barna får tilgang til disse fordelene og mulighetene er dessverre ikke noe som skjer av seg selv, så det gjelder også å legge til rette for det som ansatt i barnehagen.

De største fordelene og mulighetene som ble tatt opp i intervjuene er altså mestringsfølelsen, tillit, ansvar, læring på flere plan, og utvikling på mange nivå, som for eksempel motorikk eller erfaringsmessig.

5.3. Personalet som tilrettelegger

Noe som gjentar seg hos barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari, er ordet «voksenrolle», og praten om personalet. «Derfor er det viktig å være tydelig i voksenrollen, og hjelpe til hvis det trengs og sette grenser hvis spennet mellom erfaring barna har, og hva de ønsker å oppnå, skaper konsekvenser», er et sitat fra barnehagelærer Lise. Hun sier også at det kan være stor forskjell på hva hver enkelt ansatt definerer som risiko og risikofylt lek. Sandseter (2013a, s.61) skriver at det derfor er veldig viktig at de ansatte tenker igjennom om det er egne bekymring og redsel som avgjør hvor langt barnet får gå i sin risikofylte lek, eller om det er barnets egne behov og akseptable grense for risiko som avgjør. Da er det også viktig å tenke over at ingen barn er helt like, noe pedagogisk leder Kari nevner når hun snakker om barnas ulike erfaringer og interesser. Det bør derfor bli sett an hvilket behov hvert barn har for spenning og mestring, og tilpasse grensene og friheten i risikofylt lek for hvert enkelt barn, slik at de kan utvikle seg på sitt eget vis. Noen barn søker mer spenning enn andre, og noen takler og mestrer risikofylt lek enn andre. Derfor bør personalet være flinke til å se an hvert individs behov og være med i barnas lek i en deltakende voksenrolle. Fasting (2017, s.57) skriver at personalet da vil få en bredere forståelse for barnet og barnets behov, og at det da blir enklere å jobbe med risikofylt lek i naturen siden personalet da kjenner til barnets eventuelle grenser.

Personalets egne holdninger og meninger er også avgjørende for arbeidet, og spesielt det å være komfortabel rundt risikofylt lek i naturen er viktig. Barnehagelærer Lise forteller at hun selv følte seg tryggere som barn innen risikofylt lek da hun fikk holde på og leke selv i naturen. Med dette mente hun ikke at hun var i naturen hele tiden uten noen andre til stede, men at de voksne ikke bestemte hva som skulle lekes og ikke. Røthle (sitert i Storli, 2013,

s.348) skriver også om dette og mener at denne tryggheten kan komme ved at personalet er fysisk og psykisk til stede, men at barna er fullt i stand til å leke selv, så lenge personalet greier å være oppmerksomme i tilfelle det skulle skje noe alvorlig. Dette viser igjen at man som ansatt i barnehage ikke skal sette så altfor strenge grenser på forhånd hele tiden, og heller la barna utfordre seg selv og være et støttende stilas (Bruner, 1986) hvis det er behov for det, siden for strenge grenser i verste fall kan hemme barnas utvikling og lekeglede. Sandseter (2007b) skriver også om dette at erfaringer fra egen oppvekst kan spille en stor rolle hvor hvordan man arbeider med risikofylt lek, og at samfunnet før i tiden kanskje mente noe annet om det. Dette med at samfunnet endrer seg er det viktig å holde seg oppdatert på, og ny forskning som stadig dukker opp som beviser at barna har godt av risikofylt lek i naturen blir det bare mer og mer av, men spørsmålet er bare om barna virkelig gjør det. Skår og Krogh (2009) har forsket frem at det å møte barn som leker i nærmiljøene er blitt et mer sjeldent syn enn det det var før. Dette viser igjen til barnehagen og barnehagepersonalets viktige og avgjørende rolle for at barna får oppleve risikofylt lek i naturen og utvikle seg gjennom utforskning, læring, prøving og feiling. Pedagogisk leder Kari sitt eksempel om barnet som lærte at man ikke skulle holde i en fyrstikk for lenge er et godt eksempel på det, noe det barnet kanskje ikke hadde lært seg på flere år hvis barnehagen ikke drev med lek med farlige redskaper i denne situasjonen, som er en god risikofylt lek.

5.4. Foreldre og foresatte som tilretteleggere

Det er ikke bare personalet i barnehagen som skal legge til rette for at barna får utfolde seg gjennom risikofylt lek. Foreldre- og foresattrollen var ikke det det ble snakket mest om i intervjuet, men likevel mener jeg det burde drøftes og jobbes med for å kvalitetssikre barns risikofylte lek i naturen. Men noe ble det snakket om i intervjuet. Et sitat fra barnehagelærer Lise lyder at «et par foreldre og foresatte sier de er mer bekymret hvis deres barn ikke har blåmerker og ikke har litt skitne klær, enn om de ikke har det». Dette viser til at foreldrene også kan ha positive syn på risikofylt lek i naturen, og derfor burde de også fremme det. Tidligere i teksten nevnte jeg Urie Bronfenbrenner sin utviklingsøkologiske modell, og kom frem til at foreldrene tilhører mikronivået i denne modellen, noe som tilsvarer at de er en av barnets nærmeste og har en stor påvirkning og betydning for barnets utvikling. Hendry og Kloep (2003, s.197) skriver at en viktig oppgave for foreldrene er å finne den riktige likevekten mellom kontroll og selvstendighet, kjærlighet og konsekvens, utfordringer og

risikofaktorer. Det skal være såpass med utfordringer at det stimulerer utvikling, noe både barnehagelærer Lise og pedagogisk leder Kari tok opp flere ganger underveis i datainnsamlingen. Noe man kan tenke på som forelder eller foresatt da er at man da kan være autorativ, og ikke autoritær. Steinberg (sitert i Hendry & Kloep, 2003, s.200-201) skiller disse væremåtene ved at en autorativ forelder viser varme, struktur og støtte til selvstendighet, mens en autoritær forelder hemmer tilpasningsdyktig utvikling gjennom mye lydighet, konformitet og strengere straff. Dette kan sammenlignes med det Bae (2004) skriver om at barna skal bli behandlet som et subjekt som handler selv, og ikke et objekt som bli manipulert. Foreldre burde derfor engasjere seg i å tilfredsstille barnas behov, støtte og veilede de i utviklingen innen risikofylt lek, som bærer på store gevinster.

Pedagogisk leder Kari tar også frem at de må bli flinkere på å samarbeide og drøfte med foreldre og foresatte. Rammeplanen for barnehagen fastslår at «på individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurdering knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.22). Derfor kan personalet i barnehagen ta opp dette med å fremme risikofylt lek i naturen sammen med foreldre og foresatte, og samarbeide og bli enig om hvordan det på best mulig måte kan legges til rette for deres barn og andre barn i barnehagen, noe som kan være en start for et videre arbeid gjennom temakvelder og foreldremøter hvor risikofylt lek i naturen blir belyst og fremmet. Dette vil være med på å gjøre det enklere for foreldre å se nytteverdien av risikofylt lek, slik at foreldrene også kan tilrettelegge for at barna deres finner alle fordelene og mulighetene innen dette feltet. Menneskelig sett er det forståelige at noen foreldre ønsker at barna ikke skader seg og at det skal være streng sikkerhet innen risikofylt lek, men når teori og faglig kunnskap viser at skadene barna kan få gjennom risikofylt lek i naturen er små kontra de langsiktige konsekvensene barna får ved forhindring av risikofylt lek, er det vanskelig å rettferdiggjøre alle disse meningene.

6. Oppsummering og avslutning

Gjennom denne oppgaven har jeg brukt relevant teori angående mitt tema, som er risikofylt lek i naturen. Denne teorien, sammen med mine funn og drøfting, har hjulpet meg med å finne svar på problemstillingen jeg bestemte på forhånd, som var som følgende:

Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?

Ut ifra mine funn så viser det de til at informantene vektla mulighetene av risikofylt lek i naturen enda mer enn utfordringene, noe jeg personlig gjør også. Utfordringer som skader, ekstra ressurser og overbeskyttende foreldre var gjentatte utfordringer, for både barna og personalet. Likevel var gevinstene og mulighetene mer i fokus, og gode eksempler var mestring, læring og utvikling. Dette kommer spesielt frem gjennom risikofylt lek i den frie naturen. Rammeplanen for barnehagen (2017, s.31) skriver at barnehagen skal bidra til at barna opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer, så det er derfor nødvendig at det jobbes med og fremmes. Jeg synes også at funnene jeg fikk gir et godt bilde på hva teori og forskning fastslår, som for eksempel Csikszentmihalyi sin flytsonemodell, Kloep og Hendry sitt ressurssystem eller Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell, som er noe av det som ble nevnt tidligere i teksten. Likevel viser denne oppgaven at det kan være vanskelig å jobbe med på grunn av mange ulike personlige meninger og erfaringer, og at det personlige skjønnet både barna, personalet og foreldre har påvirker arbeidet med risikofylt lek i naturen. Disse meningene og erfaringene kan igjen komme av andre ting, som for eksempel samfunnets kulturelle normer og verdier, som Bronfenbrenner også definerer i sin utviklingsøkologiske modell som et makronivå, som også har påvirkningskraft.

Jeg har kun vært i denne ene barnehagen og intervjuet to ansatte til datainnsamlingen, og dermed vil ikke resultatene og drøftingene representere alle barn og barnehager, men likevel har den vært med på å gi et innblikk i hvilke utfordringer og muligheter barna kan erfare i risikofylt lek i naturen. Jeg støtter meg til Jahn Teigen (1980), som sier at «det å aldri ta en risk er den største risiken man kan ta». Derfor velger jeg å konkludere temaet, funnene og problemstillingen med at jeg har ingen problem med å forstå at mennesker ikke ønsker at barn skal skade seg og få konsekvenser gjennom risikofylt lek i naturen, men at de langsiktige konsekvensene barna kan få av å ikke utfolde gjennom risikofylt lek er enda verre. Derfor skal det ikke forhindres, men forfremmes.

7. Litteraturliste

- Bae, B. (2004). *Det interessante i det alminnelige – en artikkelsamling*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Barneloven. (1981). Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7#KAPITTEL_6 den 01.04.2021.
- Bergsland, M.D. & Jæger, H. (Red.). (2018). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Boyesen, M. (1997). *Den truende tryggheten - Doktorgradsavhandling*. Trondheim: NTNU.
- Breivik, G. (2001). *Sug i magen og livskvalitet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag.
- Bronfenbrenner, U. (Red.). (2005). *Making human beings human – Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks, London og New Dehli: Sage Publications Inc.
- Bruner, J. S. (1986). *Actual minds, possible worlds*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Christoffersen, L. og Johannesen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. New York: Harper & Row.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving. (6.utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Fasting, M.L. (2017). *Barns utelek*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fjørtoft, I. (2011, 19.mai). Læringslandskap og bruk av kroppen. Hentet fra <https://www.naturfag.no/artikkel/vis.html?tid=1686773> den 01.04.2021.
- Forente Nasjoners barnekonvensjon. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter – Vedtatt av De forente nasjoner 20.november 1989; Ratifisert av Norge 8.januar 1991 (Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf den 01.04.2021.

Forskningsetikkloven, LOV-2017-04-28-23. (2017). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23> den 30.03.2021.

Gotvassli, K. Å. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Helsedirektoratet. (2015, januar). Trivsel i skolen. Hentet fra https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/trivsel-i-skolen/Trivsel%20i%20skolen.pdf/_attachment/inline/9e76ad2b-14eb-4c5f-bf8b-e157f5efcc06:176ea3b766b3d06407dbd9395c3b1776682c5ab7/Trivsel%20i%20skolen.pdf den 15.04.2021.

Hendry, L. & Kloep, M. (2003). *Utviklingspsykologi i praksis*. Oslo: Abstrakt forlag.

Jensen, M. & Osnes, H. (2009). *Kroppen i lek og læring – sirkus i barnehage og skole*. Bergen: Fagbokforlaget.

Neegaard, H.R. (2013). Legitimering av friluftsliv og uteliv i barnehagen. I Lundhaug, T. & Neegaard, H.R. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. (s.72 – 89). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Nordahl, A. & Misund, S. S. (2009). *Læring gjennom mestring – skoggruppetoden*. Oslo: SEBU Forlag.

Osnes, H., Skaug, H.N. & Kaarby, K.M.E. (2020). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*. (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Sandseter, E. B. H. (2007a). Categorizing risky play – How can we identify risk-taking in children's play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 237-252. DOI: [10.1080/13502930701321733](https://doi.org/10.1080/13502930701321733).

Sandseter, E. B. H. (2007b). Barns risikofylte lek i barnehagen – en pilotstudie. I Guldal, T.M., Karlsen, G., Løkken, G., Rønningen, F. & Steen-Olsen, T (Red.), *FoU i Praksis 2006, Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanningen* (s. 237 – 252). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Sandseter, E.B.H. (2013a). Det opplevelses- og spenningsøkende barnet. I Sandseter, E.B.H., Hagen, T. L. & Moser, T. (Red.). *Barnas barnehage 3: Kroppslighet i barnehagen* (2. utg.), (s. 53 - 64). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandseter, E.B.H. (2013b). ”Når det kile i magen, må æ bare flir og hyl!”. Betydningen av barns risikofylte lek. I Kvello, Ø. (Red.). *Barnas barnehage 2: Barn i utvikling* (2. utg.). (s. 178-194). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandseter, E.B.H. (2013c). Early childhood education and care practitioners’ perceptions of children’s risky play; examining the influence of personality and gender. *Early Child Development and Care*, 18(3), 439-449.

DOI: [10.1080/03004430.2013.794797](https://doi.org/10.1080/03004430.2013.794797).

Sandseter, E.B.H. (2014). Risikofylt lek i barnehagen. I Sandseter, E.B.H. & Jensen, J. O. (Red.), *Vilt og farlig: Om barns og unges bevegelseslek* (s. 13-25). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandseter, E.B.H., Sando, O.J., Pareliussen, I. & Egset, C.K. (2013, 28.februar). Kartlegging av hendelser og ulykker som medfører skade på barn i barnehage. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/Kartlegging-av-skader-og-ulykker-i-barnehager/> den 13.04.2021.

Sandseter, E.B.H., Sando, O.J., Pareliussen, I. & Egset, C.K. (2014). Kan man unngå det uunngåelige? Skader og sikkerhetsfokus i norske barnehager. I Sandseter, E.B.H. & Jensen, J. O. (Red.), *Vilt og farlig: Om barns og unges bevegelseslek* (s. 192-203). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Skår, M. & Krogh, E. (2009). Changes in children’s nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult-controlled, planned and organised activities. *Children’s Geographies*, 7(3), 339-354.

DOI: [10.1080/14733280903024506](https://doi.org/10.1080/14733280903024506).

Storli, R. (2013). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I Sandseter, E.B.H., Hagen, T. L. & Moser, T. (Red.). *Barnas barnehage 3: Kroppslighet i barnehagen* (2. utg.), (s. 335 – 351) Oslo: Gyldendal Akademisk.

Storli, R. & Sundt, M.R. (2014a). Boltrelek og lekeslåsing i et barnehagepedagogisk perspektiv. I Sandseter, E.B.H. & Jensen, J. O. (Red.), *Vilt og farlig: Om barns og unges bevegelseslek* (s. 97-113). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Storli, R. (2014b). Born to be wild – barns boltrelek og lekeslåsing. I Sandseter, E.B.H. & Jensen, J. O. (Red.), *Vilt og farlig: Om barns og unges bevegelseslek* (s. 80-92). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Teigen, J. (1980). Sitat hentet fra <https://www.ordtak.no/sitat.php?id=10505> den 16.04.2021.

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*. Oslo: Direktoratet.

Utdanningsdirektoratet. (2021, 17.februar). Analyse av Foreldreundersøkelsen 2020. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/resultater-fra-foreldreundersokelsen-2020/#> den 01.04.2021.

Wold, L.C., Skår, M. & Øian, H. (2020). *Barn og unges friluftsliv* (NINA Rapport 1801). Norsk Institutt for Naturforskning. Hentet fra <https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2652475/1801.pdf?sequence=5&isAllowed=y> den 01.04.2021.

8. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1: Intervjuguide

Problemstilling: Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?

Hva som betegnes som risikofylt lek, ifølge Ellen Beate Sandseter:

- Lek i store høyder, hvor man kan falle ned.
- Lek med stor fart, hvor det kan skje sammenstøt.
- Boltrelek, hvor barn kan skade hverandre.
- Lek ved farlige steder, hvor barn kan falle på/ ned/ inni noe
- Lek med farlige redskaper
- Lek hvor barn kan gå seg bort

(Sandseter, 2007a)

Bakgrunns- og oppvarmingsspørsmål

1. Hvor mange år har du jobbet i barnehage? / Eventuell annen arbeidserfaring?
2. Hvilken relevant utdanning har du?
3. Hvor bruker barnehagen å dra på tur? Beskriv gjerne denne turplassen.
4. Hva legger du i «risikofylt lek i naturen»?

Sandseters seks kategorier

1. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «lek i store høyder» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.
2. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «lek med stor fart» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.
3. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «boltrellek» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.
4. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «lek ved farlige steder» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.
5. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «lek med farlige redskaper» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.
6. Hvilke muligheter og utfordringer mener du barn kan møte på i kategorien «lek hvor barn kan gå seg bort» i naturen? Både generelt og ved deres turplass.

Personlige holdninger/meninger

1. Hvilke holdninger har du og dine ansatte når det gjelder grensesetting, vurdering av risiko, og samtidig det å bevare mulighetene for lek?

2. Hvilke personlige forskjeller er det i personalgruppen på hva man aksepterer, og hvordan håndterer dere det?
3. Hvordan er ditt forhold til risikofylt lek i naturen i barnehagen, og kan du selv huske noen opplevelser fra da du selv var barn?
4. Hvilken innflytelse har foreldrene på arbeidet deres med sikkerhet og risiko? Gjelder det også når dere skal på tur?

8.2. Vedlegg 2: Analyseguide

Problemstilling: Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?

Hva som betegnes som risiko, og eventuelt et ekstra behov for sikkerhet:

- Lek i store høyder, hvor man kan falle ned.
 - Lek med stor fart, hvor det kan skje sammenstøt.
 - Boltrek, hvor barn kan skade hverandre.
 - Lek ved farlige steder, hvor barn kan falle på/ ned/ inni noe
 - Lek med farlige redskaper
 - Lek hvor barn kan gå seg bort
- (Sandseter, 2007)
-

Bakgrunn

1. Hvilket kjønn?
2. Hvor mange år har du jobbet i barnehage / Eventuell annen arbeidserfaring?

3. Hvilken relevant utdanning har du?
4. Hvor bruker barnehagen å dra på tur? Beskriv gjerne denne turplassen.

Risikolek

1. Hva er det første du tenker på når det hører «risikolek i naturen»?
Hvorfor?
2. Hvilke typer risikofylt lek leker barna når de er ute i naturen? (Sandseters kategorier)
3. Hvilke muligheter mener du risikofylt lek i naturen innebærer?
Hvorfor mener du det er en mulighet?
4. Hvilke utfordringer mener du risikofylt lek i naturen innebærer?
Hvorfor mener du det er en utfordring?

Begrensninger av samfunnet

1. På hvilke måter påvirker samfunnet barns muligheter for risikofylt lek?
2. Hvordan påvirkes barnehagen av samfunnsstrukturer (lover, regler og normer) for hvordan barn tillattes risikofylt lek?
3. Hvordan har ditt syn på risikofylt lek utviklet seg gjennom de årene du har jobbet i barnehagen?

Sikkerhet i barnehagen, spesielt i naturen

1. Hvordan tilrettelegger de voksne for risikofylt lek i naturen?
2. Har dere fysiske tiltak som bevarer sikkerheten og begrenser risikoen når man er i naturen, eventuelt hvilke? (hinder for klatring i skogen o.l.)
Tillater dere alle former for risikofylt lek i naturen av Sandseters kategorier?

Hvorfor/hvorfor ikke?

3. Bruker dere elementer som byr opp til risikofylt lek i naturen, eventuelt hva?
(redskaper, mulighet til å klatre o.l.)
Hvorfor bruker dere det?
4. Hvilke faste rutiner har dere når dere skal ut i naturen med barna, og hvordan delegerer dere ansvar for å bevare sikkerhet?
5. Hvilke regler har dere for hva som er lov, og hva som ikke er lov, når dere er i naturen med barna?
6. Har dere opplevd at noen skader seg i forbindelse med risikolek i naturen?
Hvilke skader har det vært, fikk det følger for barnehagen og har noe blitt tatt videre til lege/helsesøster eller andre tverretatlige og tverrfaglige samarbeidspartnere?

Personlige holdninger/meninger

1. Hvilke holdninger har du og dine ansatte når det gjelder grensesetting, vurdering av risiko, og samtidig det å bevare mulighetene for lek?
2. Hvilke personlige forskjeller er det i personalgruppen på hva man aksepterer, og hvordan håndterer dere det?
3. Hvordan er ditt forhold til risikofylt lek i naturen i barnehagen, og kan du selv huske noen opplevelser fra da du selv var barn?
4. Hvilken innflytelse har foreldrene på arbeidet deres med sikkerhet og risiko?
Gjelder det også når dere skal på tur?

8.3. Informasjons- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Risikofylt lek i naturen»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å se på hvilke oppfatninger og erfaringer barnehageansatte har om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I dette prosjektet har jeg som formål å finne ut mer om hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen. Det finnes mange ulike meninger om dette temaet, hvor et eksempel kan være at noen av barnehagens ansatte mener at risikofylt lek kan være skadelig, mens noen andre mener at det skal fremmes på grunn av mange muligheter og fordeler. Jeg ønsker derfor å finne ut mer om dette, og om hvordan man kan jobbe med det. Dette prosjektet skal ha fokus på naturen, som kan være en ekstra utfordrende og spennende plass når det gjelder risikofylt lek. Derfor er problemstillingen min:

«Hvilke oppfatninger og erfaringer har barnehageansatte om 3 – 5-åringers utfordringer og muligheter med risikofylt lek i naturen?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dette prosjektet deler jeg opp ved å bruke intervju av ansatte i barnehagen. **NB! ALT AV INFORMASJON ANONYMISERES, OG DET KREVES INGEN UNDERSKRIFT!**

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at jeg sender min intervjuguide til deg, slik at du får forberedt deg best mulig til intervjuet. For et mer detaljrikt intervju så ønsker jeg å sette av 1 time, pluss minus, til intervjuet, men jeg er fleksibel når det gjelder dette. Intervjuet vil inneholde spørsmål om oppfatninger og erfaringer knyttet til utfordringer og muligheter, hva du mener om risikofylt lek i naturen og lignende. Spørsmål blir, som sagt, sendt ut på forhånd av intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke frem til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene fra deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og **alt blir anonymisert**.

Prosjektet skal avsluttes 30.04.2021.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Kathrine Bjørgen
Pål Gerhard Rystad

Student

Iver Andreas Selboe

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «risikofylt lek i naturen».
Jeg samtykker til:

- å delta i intervjuet om risikofylt lek i naturen.

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.